

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 2006, 26e jaargang nr. 2

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 2006, 26e jaargang nr 2

Bij de voor- en titelpagina

Rijckholt 50 jaar verschil, kijk en vergelijk.

Op de oude foto rechts de afslag naar de Kasteelstraat langs 'd'n dúker', de waterloop onder de Rijksweg door.

Voorwoord

'Broonke v'r of broonke v'r neet?' Dat is de vraag die veel 'sjötte', over iets minder dan twee jaar, hopelijk met een volmondig 'jao' zullen beantwoorden. Langzaam maar zeker begint er weer iets te borrelen; dat onbeschrijfelijke gevoel. Maar de vraag die ik de afgelopen weken steeds vaker heb gehoord, is: 'Heb v'r de ('nne) voëgel, of heb v'r 'm neet?' Het antwoord daarop blijf ik u schuldig. Komt tijd, komt raad zal ik maar zeggen.

Bij vele anderen borrelt momenteel een gevoel dat nog niet zo veel met rood of blauw te maken heeft, maar des te meer met de kleur des vaderlands. Het 'verheugt' me enorm tijdens mijn dagelijkse ritje naar en door Heerlen om de vele uitingen van het OHOG (Oud-Hollands-Oranje-Gevoel) te mogen aanschouwen. Oranje balkons, oranje dakkapellen, autoantennes, wioldoppen, achterspoilers, bepaalde helmpjes, kinderkamers, achteloze voorbijgangers, enfin, het zal nog wel veel zotter worden de komende tijd. Het is weer Koning Voetbal die regeert.

Op www.grueles.nl en in de Maaspost van 24 mei las ik dat ruim 460 lezers van Grueles 'Wiet niet!' hebben gestemd. Dat heeft gelukkig niets met een actie tegen een zekere Gronsveldse goedheiligman te maken, maar alles met het afgeven van een signaal tegen de aanleg van de inmiddels beruchte wietboulevard nabij Gronsveld. Grueles houdt u, zoals beloofd, op de hoogte van de ontwikkelingen.

De rubriek 'Wat maog 't zién?' is in een nieuw jasje gestoken. Hopelijk reageert u dit keer massaal, want de prachtige prijzen die we te verloten hebben, hopen zich op. Sla uw slag! Verder in dit periodiek een fantastische 'Kên d'r hön nog?' en een gedeelte uit de memoires van niemand minder dan de majoor.

Veel amusement en 'nne goje voëgel, ...neì, neì, 'n gooj Broonk.

Groet,

Maarten Heijnen

Met onderstaand artikel won Maria Scheres (van Herman en Anneke) de Veldeke-literatuurprijs 2005.

Zij schreef dit oorspronkelijk in het Maastrichts dialect. Hier volgt haar Gronsveldse versie.

Oprûime

‘Wie veult dat noé, pap, viéfenziëvetig wërde?’

V’r zitte oonder de wiéje ién de moostem, ich mêt ’n tas koffie en e stökske vlaoj (neet mie doër hëum zelf gebakke) en hër mêt ’n dröpke. ‘Hûi maog dat!’ haw ’r gezaag wie ’r zich de flés oét de iéskas pakde en op ’n meneer oe ich ekers kiér obbenoûts weer iéntrèj.

’t Mèizönneke sjynt wie herboëre. De geure van noûw gräos, bleuj en mèiblonme verdoûve. ’t Ês sjtel. De sjtelte van massaal iéngewawen aosem dè doer ’t verleeft kwebbele van de parkiete ién de volière eleng mer huurbaar wörd. Mirza, de kat, kömp luej aongeloûpe, driejt rondsjes tössje pap z’n bejn en waach tot ’r z’n han opluch. E geriggeseerd sjpëulke.

Ich loor nao ze gezich. De sjpitse tek van de wiéje legke laankwërpige sjërme uüver de ploeye van z’n wange. Grys sjtöppele vertelle... bereumsjeld vél wys, vanoonder opgerolde moûwe, bevestigend nao oétgedrugde nêgel dy op z’n kneje röste.

Röstig haol ich deep aosem en wël de vraog opnoûw sjtelle es hër op ’t zelfde memeent aantwoerd begënt te gëve. ‘r Trêk z’n sjoüwers op en zèt: ‘Och, èigelik ês ’t neet vëul aandere es fiertig of fiéftig wërde. Daan mejns te oûch tot ste ’n grens uüver gëis meh twie daog denao bis te ’t alweer vergëte...’

Öm z’nne moond lik ‘nne gerösjtellende glimlaach. Z’n oüge perbere mich mood ién te sjtraole. Meh ich gelûif neet tot ich dao iéntrèj.

Hër oûch neet.

‘...’t Versjèil ês... eleng,’ dat lêste woerd sjtök hoël, ‘...es te joonk bis lëfs te op drûime, es te aad bis op herinneringe. Sjnaps te?’

Ich perbeer get begriëpends ién m’n oüge te legke meh mêt fiertig plus hebs te nog drûime, ofsjoen ste de wërde van herinneringe oûch al begëns doer te kriëge.

Mich bewus van dy oonmach bûig ich m’nne blik öm ién ’n vraog. Hër hët noets vëul verteld uüver zichzelf. Ze groet gezên, ze bedriëf, gaove gëinen tiéd. Meh dèn èine kier, zoeget twëntig jaor geliëje op Kiësaovend, wie v’r berich hawwe krège dat ze broor ién Nieuw Zeeland plotseling gesjtäorve wäor, sjtèit ién mié gehuüge gebraand. Ekerèn wäor nao de naachmës, behalve vuur mêt ôs twieje. En terwyl ich de taofel dëkde...e hëllig oor, aachteraof geziën. En de lêsten tiéd mërck ich dat hër weer wël vertelle. En ich wël loétere. ’t Ês es of ich noé pas begën te beseffe dat hër oûch e keend, ‘nne joûng, ‘nne maan gewès ês. Neet eleng mer pap. En ich wël dat keend, dè joûng, dè maan liere kënne. E kompleet beeld kriëge van zié lëve, mié lëve.

’t Plotseling gesjriew van de parkiete sjrik ôs allebej wakker. Mirza mak zich ‘nne dikke sjtuts meh respekteert ’t gezag van pap. Pap sjtiëp zich oét z’nne sjtoel en löp mêt sjtyf bejn nao de volière. Zoe gaw de parkiete zyng kalmerende sjtöm hure ziën ze sjtel,

‘Ziëker weer ’n moés.’ zèt ’r es ‘r Mirza oppak en zich weer neerzit.

‘Jao’, zek ich en loor nao de boëjem dè vöül lik mêt velkes, zëudsjes, broûjn sjtökskes appel en versjlójerde sjlaojblëdsjes. Dit wörd ’m tevëul, deenk ich.

Ich pak de tas en ’t dröpkesglëske en gaon nao de kuüke öm ze nog ‘ns vöül te sjödde. Es ich ze glëske vuur ‘m neerzit knik ’r mich ’n oûg en sjtik zich ’n segrët aon. En es of geng oonderbrëking ién ôs gesjprek ês gewès zèt ‘r:

‘Meh, wat uüver ês heujs te mie en mie. Zoe wie v’r hié noé zitte...’

‘r Laach, trêk nog ‘ns aon z’n segrët en pitsj ze tössje doûm en wiësvinger oét wie eleng ‘nne doërgeruekde rueker dat kënt en mik ze op de kaol plaots oonder de boûm. Daan vreug ‘r iénens: ‘Heb ich dich dat verhaol al ‘ns verteld van die twie aw jes van m’nne pa?’

Ich veul wie ’t blood nao de oetejnde van m’n zenewe sjtroomp en al m’n zintûige op sjerp zit. Hebbe! Vashawe! En mêt iéngewawen aosem zek ich: ‘Nèi!’

‘Neet? Van doûw, wie menier pesjtoer...bié moeder...?’

‘Nèi,’ zek ich nog ‘ns, ‘vertel noe mer!’

Z’n oüge lichten op, ‘ne koejoûngeslaach lek zich öm z’nne moond.

‘’t Wäor ‘nne gryze en ‘nne broûjne’, begënt ‘r. ‘De wëts tot mynge pa, wie ich vyf wäor, veroongelök ês en dat ich doûw e päor jaor bié noonk Louis heb gewoend...’

‘r Sjtök weer.

Ich haaw m’nnen aosem oûch ién en zjus es ich zegke wël: ‘De hebs mich èigelik noets verteld wie dat doûw zjus gegaangen ês...’, gëit hër

wyjer. Meh ich zeen aon z'n hawding dat 'r m'n oonoétgesjproëke vraog hèt gehuurd.

'...Noonk Louis woende ién e groet hierehoés en dao haw ekerèin 'n èige sjlaopkäomer. Bie ôs haw v'r mer twie sjlaopkäomers. Ién de eng sjleep moeder en ién de aander Elly. Vuur, de joúnges, sjlepen op de zolder. Es ich ién de vekaansies hèivers kaom wäor dat netuurlik eng kërmes, allemaol bié-èn op dè zolder!' 'r Loort mich oonduügetig aon. Ich loor mêt dezelfde oüge truk. Keendergehyme. Vuur sjlepe vreuger oüch altiéd op de zolder es de gaste ién 't hoegsezoen ôs sjlaopkäomers ién bezit hawwe genoëme.

Dè kiér wie die aander Mirza op mié bed gejoúngeld haw. En zusterke en ich wäoren 't pas goén zegke wie ze gaans wäor oétgejoúngeld. Pap vèg zich 'ns uüver z'n oüge, pak zich nog 'nne sjlòk van ze dröpke en gèit wyjer.

'Op 'nne gojen däog haw menier pesjtoer aongekondig tot 'r weer 'ns op hoésbezeuk zoûw koëme. Moeder haw al de gaansen däog d'n duvel ién en mieterde: 'Wat môt noé zoe get ekers kiér op hoésbezeuk koëme? Toch eleng mer vuur te zién of ze 'n widdevrouw op get verkierds kênne trappere! En bezeunder 'n widdevrouw mêt kaffee! Tot ich oüch e weenkelke heb en nie-iées been vergit 'r mer lever, nèi, sjtel dich vuur! Meh ze dröpke en z'n segaar sjleug 'r neet aof en tot mich dat 'nnen havve däogopbrenge kos dao sjtèit 'r oüch mer lever neet bie sjtel! En zoeget wêlt mich...Hèllige Méria, Zjozef, sjtaot mich bié!'

Oondertösje dirrezjeerde ze ôs 'n oor vreuger nao boëve mêt de drygende kemissie: 'En dörf neet vuur 'n dèkke te vraoge es d'r 't kaad heb! D'r wêt wat uch daan te doén sjtèit!'

Vuur helen ôs sjtel tot menier pesjtoer gearriveerd wäor. Doûw kroëp v'r bié-èn ién èi bed...en éffekes läoter sjtoûng Jos boëven aon d'n trap en reep:

'Moeder! Moeder ich heb 't kaad!'

Moeder reep truk mêt dudelik beheersde sjtöm: 'Pak dich daan mer 'n dèkke, jûingske!'

'Oe môt ich die pakke, moeder?'

'Oét de kas!'

'Oét wat vuur 'n kas?'

'Dy op myng käomer!'

'Ao.'

Meh éffekes läoter reep Jos weer:

'Moeder!'

'Ja-ha!' kloont 't al dudelik minder beheers vanoét de käomer.
 'Ich kên ze neet veende!
 'Doég daan d'n oüge 'ns oëpe es te loors!
 'Jao meh, oe hange dy dêkkes daan?'
 Mêt iéngewawe gif antwoerde ze: 'Dy hange neet! Dy ligke! 'n Broûjn en 'n grysl!
 'En es ich ze neet vên, maog ich mich dan zoe 'nnen awwe jas van pa pakke? Dy zién zoe lekker wérm!
 'Menneke...es ich nao boëve môt koëmen, hé!
 Pap belêf 't weer obbennoûts. Ich verdreenk ién z'ne koejoüngeslaach. Iénens begênne de parkiete weer te sjriewe. Ze versjteure de vrèj op ze gezich. 'r Sjlèit z'n oügen op, èi memeent ês 'r nog bié hön. Daan zit 'r weer tiéngenuüver mich. De dreuvige sjërme van de wiéje haoke zich vas ién de ploetje van z'n wange.
 'Zaags dich lês neet tot ste oüch parkiete woûws?'
 'Jao, de volière is bekaans vêrdig.'
 'Daan kom dich dis mer hoële.'

Es 'r éffekes läoter mêt mich nao de sjtraot löp vreug 'r: 'Wienie köms te weer?'
 Es ich hêivers vâor deenk ich: Pap ês aon 't oprûime. En ich knuep dat sjtökske koejoüng alvas stjevig aon mich vas.

Maria Scheres

Tekening: Piet Orbons

“Voëgelery”

Dat baby's door oievaars worden gebracht is algemeen bekend. Dat daarom, wanneer de gewenste gezinsgrootte is bereikt, het dak van het huis met groene zeep wordt ingesmeerd, is minder bekend. Dat pestvogels iets te maken hebben met die vreselijke middeleeuwse infectieziekte weet bijna niemand.

Vogels hebben altijd tot de verbeelding van de mens gesproken. Er zijn dan ook veel volksgebruiken en verhalen waarin vogels een rol spelen. Naast het liedje: “Roodborstje tikt tegen het raam, tik tik tik”, is het roodborstje ook bekend van het oude verhaal, waarin het bij de stervende Christus aan het kruis een doorn uit de wonde trekt. Hierbij valt een druppel bloed op zijn borst en worden zijn veertjes daar rood gekleurd. Over de boerenzwaluw doet overigens een soortgelijk verhaal de ronde. In Duitsland wordt deze vogel met zijn rode voorhoofd en rode keel dan ook wel de “Herrgotsvögelein” genoemd.

Door van de Weerd
 bekijkt de kunstjes
 van zijn “pötters”.

Van de putter wordt verteld dat hij bij de schepping als laatste aan de beurt was. Hij kreeg nog wat vegen van het restant uit het gele en rode potje. Dit heeft hem tot een van de mooiste en kleurrijkste vogels van Nederland gemaakt. De naam putter is ook bijzonder. Deze geliefde kooivogel leert gemakkelijk kunstjes. Bekend is de truc van het drinkbekertje aan een touwtje. Als het vogeltje wil drinken, trekt hij met zijn snavel aan het touwtje, het bekertje met water een stukje omhoog. Met zijn pootje houdt hij het touwtje vast. Dit herhaalt hij zolang tot het bekertje binnen bereik is. Dit "putten" bezorgde hem zijn naam.

Even terug naar de pestvogels. Deze prachtige vogels leven in het noorden van Scandinavië en verder naar het oosten. Hun voedsel bestaat voor een belangrijk deel uit allerlei soorten bessen. Als de bessenooft in het noorden van Europa mislukt, komen de vogels in het najaar in de problemen. Ze trekken dan, op zoek naar bessen, massaal in westelijke

De pestvogels worden gerekend tot de zogenaamde invasievogels. Soms zie je ze jaren niet, en dan ineens bezoeken ze in groten getale ons land.

Er wordt beweerd dat de ijsvogel zijn naam kreeg omdat hij 's winters vaak bij een wak in het ijs wordt gezien, waar hij zijn visjes vangt. Waarschijnlijker is dat de naam is afgeleid van het Duitse "Eisenvogel" ofwel "ijzeren vogel", dat dan op zijn staalblauwe rugveren zou slaan. De Engelse naam "kingfisher" is zeer toepasselijk voor deze bekwame visser. In "elfstedenjaren" heeft de ijsvogel, die uitsluitend van kleine visjes leeft, het in Nederland erg moeilijk. De populatie kan dan zelfs halveren.

richting en doen dan ook Nederland aan. Door dit gedrag worden de pestvogels ook wel invasievogels genoemd. Deze vogels van de toendra's en onherbergzame gebieden zijn vanzelfsprekend geen mensen gewend. De "sneeuwvogels", zoals ze in sommige plaatsen worden genoemd, zijn dan ook niet schuw en worden zelfs in de steden gesignaleerd. Omdat de vogels maar zo nu en dan opdoken, werden ze vroeger door de mensen gezien als de bringers van de pest, ook wel de Zwarte Dood genoemd.

De "krammes" (kramsvogel), familie van de merel en de lijster, is ook al zo'n besseneter uit het oosten. Hij dankt zijn naam aan zijn voorliefde voor lijsterbessen, die in het Duits "Krammetsbeere" worden genoemd. Vroeger dachten de mensen dat de koekoek en de sperwer dezelfde vogels waren. Van vogeltrek was toen nog maar weinig bekend. Men dacht dat in het najaar de koekoek veranderde in een sperwer. Nu hebben ze beide wel een dwarsgestreept verenpatroon op de borst, maar de verschillen zijn toch wel erg groot. In sommige streken wordt de sperwer nog "koekoeksveer" genoemd.

Veel vogels hebben hun naam te danken aan hun roep of zang. Denk maar eens aan de koekoek, tjiftjaf, grutto, Kievit of oehoe. Veel minder bekend is de roep van de keep, een zogenaamde wintergast die een metaalachtig "kèèèhp" laat horen. Dat dit vogeltje in het Gronsveldse dialect "kwèker" wordt genoemd, is dan ook niet zo vreemd. De kauw, die in veel Limburgse plaatsen "daol" of "dèulke" heet, roept ook zijn eigen naam. In Herkenbosch is de carnavalsvereniging zelfs naar

"Twie dēulkes bié de groete daolekääomers".

deze kleine kraai genoemd. De carnavalszittingen worden steevast geopend met "bêste Daole en Dēulkes".

In het Savelsbos hebben de "groete en de klejn Daolekääomers" hun naam te danken aan de "daole". Vroeger broedden in deze mergelgroeven de kauwen in de holten van de steile mergelwanden. Helaas voor de kauwen is in deze mergelgroeven te veel begroeiing ontstaan en zijn deze broedplaatsen verdwenen.

Andere vogels ontleen hun naam aan hun kleur: gele kwikstaart, groene specht, zwarte kraai, purperreiger en blauwe kiekendief. De zeldzame goudvink heet bij ons "bloodveenk", wat mijns inziens ook een betere naam is.

In ons mooie dialect hebben de vogels ook bijzondere namen gekregen. De prachtige spotvogel brengt een zeer gevarieerde zang ten gehore en heet bij ons dan ook "allerleizenger". Hij staat jammer genoeg op de rode lijst, hetgeen betekent dat hij met uitsterven wordt bedreigd.

Vanaf half maart arriveren de "sjoûwevègers" (zwarte roodstaarten) uit tropisch Afrika. Deze vogels zingen vaak vanaf een hoge zangpost, zoals een schoorsteen. Tel daar het zwarte verenkleed bij op en het verband met de schoorsteenveger is gelegd. Naast de zwarte roodstaart kennen we ook nog de gekraagde roodstaart. Dit vogeltje wordt bij ons de "hol-lense nachtegaol" genoemd.

De mensen hadden vroeger geen Armand Pien, Erwin Kroll of andere weerprofeten. Wel stonden mensen dicht bij de natuur en ze konden aan het gedrag van de vogels het weer voorspellen of beter gezegd: raden.

Als de merel ("mēlie") haar trage en droevige zang liet horen, was er geheid regen op komst.

Maar ook de vink heeft een speciale roep die als regenroep bekend staat. Het bekendst is natuurlijk het verhaal van de zwaluwen. Niet alleen kondigen deze luchtacrobaten een nieuwe lente aan, ze voorspellen ook het weer. Vliegen de zwaluwen laag, dan kun je beter de paraplu bij de hand houden. Vliegen ze daarentegen hoog in de blauwe lucht, dan mag de bikini uit de kast. Dit heeft alles te maken met de luchtdruk en de daarbij behorende thermiek. Insecten worden bij mooi zomerweer door de thermiek naar grotere hoogten gestuwd. Zwaluwen leven uitsluitend van insecten en zijn dan gedwongen hoger te vliegen. Bij lage druk neemt de thermiek af en gaan de insecten en dus ook de zwaluwen lager vliegen.

Als aan het einde van de herfst grote troepen kraanvogels ("kroélekraoje") in V-formatie naar het zuiden vliegen is de winter nabij. Kieviten zeggen ons ook wat over de temperatuur: ze hebben de gewoonte om met de vorstgrens mee te trekken.

Over het vogelrijk zijn talrijke mooie verhalen verteld. Aan ons de taak om de vogels te beschermen, zeker de soorten die op de rode lijst staan. Als ze echt uitsterven, zullen ook snel de verhalen, de spreuken en bijzonderheden verdwenen zijn.

Pim van de Weerd

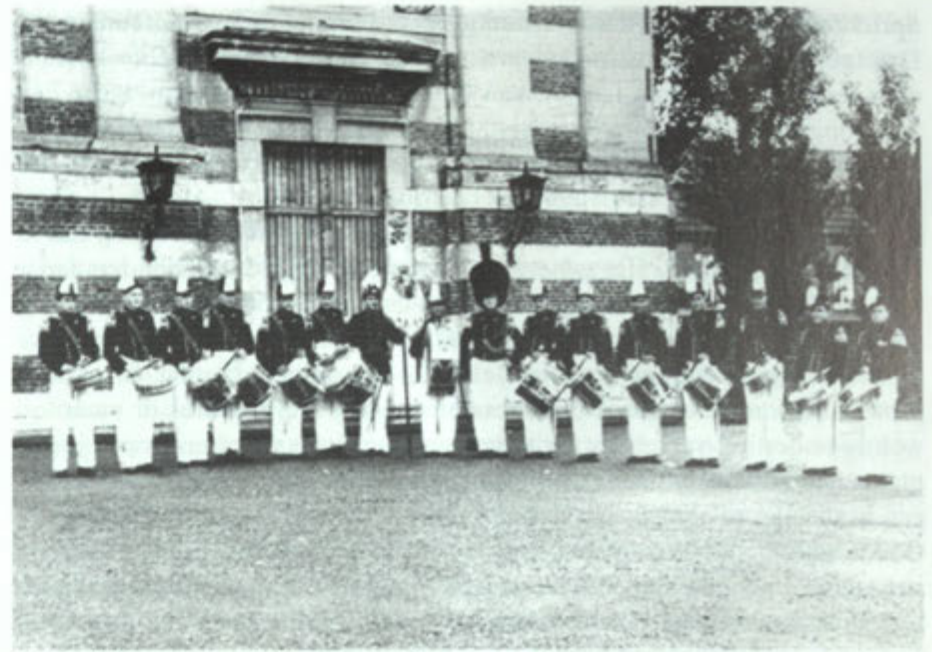

Tamboer- en klaroenkorps van de Koninklijke Schutterij St. Sebastianus, 50 jaar aan slag

Midzomer 1955

We schrijven 1955. Het is een prachtige zondagmorgen. De hoogmis is uit en de kerkgangers begeven zich langzaam huiswaarts of naar het café. Zo gaan ook mijn vader en moeder, Zjêf en Liza Hayen, naar huis. Iedere zondagmorgen komen vrienden van hun zoons Zjêf en Albert, thuis kaarten (toepen), schaken of (in de zomer) tafeltennissen. Deze zondagmorgen is geen uitzondering, Maar toch, als rond twaalf uur de heerlijke geur van de "noon" zich verspreidt, zowel binnenshuis als buitenshuis en de eetlust optimaal wordt gestimuleerd, komt er totaal onverwacht bezoek. Zjëun Bouchoms, de secretaris van de schutterij komt binnen en begint meteen met zijn verhaal. De schutterij is naarstig op zoek naar twee tamboers en aangezien hier meerdere jeugdige gasten aanwezig zijn, wil hij vragen of zich wellicht twee jongens beschikbaar willen stellen om opgeleid te worden tot tamboer. De secretaris komt binnen met een vraag en gaat met een probleem naar huis, want tot zijn verbazing willen alle aanwezigen, tien man sterk, in aanmerking komen om opgeleid te worden tot tamboer. Gelijk wordt Zjëun bestookt met allerlei vragen zoals: wanneer beginnen de repetities en hoe zit het met de trommels enz.? De jongens zijn enthousiast en willen graag toetreden tot de schutterij. Een tamboerkorps is geboren.

De schutterij beschikte op dat moment over twee tamboers te weten, Wöm Hofman en Pie Delière. Tijdens de Grote Bronk van 1953 is Julien Hayen voor het eerst als tamboer-maître mee opgetrokken als vervanger van de overleden tamboer-maître Math van Caldenborgh. Na diens overlijden was de secretaris op zoek gegaan naar een nieuwe tamboer-maître. Hij zocht weer een forse man met uitstraling. Zijn oog was gevallen op Wöm Vaessens, smid te Gronsveld. Wöm voelde zich niet

1956. Het pas opgerichte trommelkorps.

V.l.n.r. Roeland Hayen, Hub Peters, Chrit Hoogenboom, Louis Huveners, Jean Huls, Goswin Smeets, Jan van de Weert (met Sint-Hubertusvaandel), Jean van Caldenborgh, Julien Hayen, Pierre Smeets, Pierre Frambach, Jean Devue, Albert Hayen, Jef Hayen, Frans Hessels, Pie Delière

aangetrokken tot die functie maar attendeerde de secretaris op diens aange trouwd familielid Julien Hayen, die zeker voldeed aan het profiel. De secretaris vond het een goed idee en zo werd Julien Hayen aange trokken als de nieuwe tamboer-maître. Aangezien de toenmalige tamboers, Hofman en Delière al op leeftijd waren, werd binnen de "uüverighèid" het idee geopperd om op korte termijn twee jeugdige tamboers aan te trekken. In september 1955 kwam het bericht van de 'uüverighèid' dat zij besloten had, dat jonge mannen van Gronsveld en Rijkholt zich konden aanmelden. Tevens deelde de overheid mee dat, na een aantal repetities, de twee beste tamboers uitgezocht zouden worden om mee op te trekken tijdens de Grote Bronk van 1956. Maar liefst 14 jonge mannen meldden zich aan. In oktober 1955 vond onder leiding van Pie Delière, in een leslokaal van de lagere school de eerste repetitie plaats. Na die repetitie gingen ook de eerste geruchten door het dorp. "Heb ste 't al gehoord, ze goën 'n nouw fanfaar

oprichte." Deze geruchten kwamen tot stand omdat de instructeur, Pie Deliège, een van de kopstukken was geweest van de roemruchte en niet door iedereen geprezen fanfare van Gronsveld. Deze fanfare was in 1923 opgericht en ging in de crisisjaren ter ziele. Pie Deliège was tijdens zijn militaire dienst opgeleid tot tamboer en was een van de beste van ons land.

Er werd geoefend op een rond plankje met een rubberen afdekking om het geluid te dempen. Het geheel werd met een riem vastgebonden aan het bovenbeen. Tijdens de repetitie werd de rechtervoet op een stoel geplaatst en zo werden de vlom-slagen, de rataplan, de roffel en andere technieken geoefend om zo uiteindelijk tot een mars te komen. Door de grote inzet van de aspirant-tamboers en van Pie Deliège was er maar weinig onderling verschil waar te nemen maar toch moesten twaalf jonge mannen afvallen. Het werd moeilijker en moeilijker voor de overheid om een beslissing te nemen. Uit het niets kwam een verrassend voorstel. Onder leiding van de luitenant-kwartiermeester Noël Hayen ging men sponsors zoeken zodat de hele groep, 14 man sterk, mee kon optrekken tijdens de aankomende Grote Bronk.

Tot ieders verbazing ging binnen zes weken een bestelling voor vijf marstrommels, zes diepe trommels, twee paukentrommels en een overslagtrom de deur uit. Vele dorpsgenoten hadden een steentje bijgedragen.

De eerste repetitie in het schoollokaal met de nieuwe instrumenten was een ware belevenis. Toen de 14 man sterke band de eerste slagen op hun nieuwe instrumenten liet horen, trilde meteen de globe van de kast, schoot de kachelpijp uit de kachel en viel een schilderij aan diggelen. Jean van Baal, hoofd der school, greep meteen in en stuurde het tamboerkorps onmiddellijk de gang op. Zaterdag voor de Grote Bronk trok het nieuwe tamboerkorps voor het eerst door de straten van Gronsveld en Rijckholt. Iedereen stond buiten en er werd spontaan geapplaudiseerd. Geen enkele schutterij of harmonie in de wijde omgeving beschikte over zo'n groot tamboerkorps. Pie Deliège liep, trots als een pauw en met een brede glimlach, midden in het korps. Hij had het hem weer geflikt. Aangekomen bij het café van Lies van Caldenborgh op de hoek van de Van Caldenborghstraat en de Rijksweg werd gestopt en werden de jongens getrakteerd. Jean van Caldenborgh, de slagwerker van de overslagtrom schreef op een bierviltje: "Beste moeder wilt u er voor zorgen dat uw zoon morgenvroeg om vier uur met zwarte schoenen, wit overhemd en trom paraat staat om deel te nemen aan de reveille".

Dit bierviltje gaf hij aan een jongen van een jaar of zes die al de hele route met een blikken trommeltje, trots achter het nieuwe tamboerkorps had aangelopen.

Het werd de Grote Bronk van het tamboerkorps. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat (of vroege morgen) was het trommelgeroffel te horen in alle hoeken van het dorp, maar dan...! Bronkdinsdag, rond 12.00 uur werd een zenuwachtige Pie Deliège gesignaleerd in het dorp. Er had op maandag een kleine woordenwisseling plaatsgevonden tussen Pie en een van zijn tamboers (mijn broer Zjêf) waarbij over en weer verwijten waren gemaakt. Pie Deliège kwam het probleem hoogstpersoonlijk oplossen. Hij belde bij mijn ouders aan en legde uit waarvoor hij kwam. Mijn ouders zeiden tegen Pie dat ze van niets wisten omdat hun zoon nog in bed lag. Wel was mijn moeder opgevallen dat de uniformjas nergens te vinden was. Pie ging, zonder verder iets te vragen, regelrecht naar boven. Er werd gepraat, zo nu en dan heel hard gepraat en opeens werd het muisstil. De overige tamboers, die inmiddels op de hoogte waren van het gebeuren, stonden in de buurt van ons huis. Vol spanning wachtten ze af. Met gejuich werden Pie en Zjêf ontvangen toen de tamboers zagen hoe beiden, elkaar omarmend en huilend, naar buiten kwamen. Maar er was nog een groot probleem. Zjêf was door het tumult van de dag daarvoor zijn uniformjas kwijtgeraakt. Iedereen ging op zoek naar de verloren jas. Uiteindelijk werd die teruggevonden op het dak van het huis van Dré Wolfs. Enkele uren later marcheerde het voltallige tamboerkorps weer fier door de straten van Gronsveld en Rijckholt.

De faam van dit prachtige tamboerkorps reikte zelfs tot buiten de landsgrenzen. Enkele weken na het koningmeisteken van 1956 vertrok het korps naar Voeren om deel te nemen aan een twee weekenden durend groot concours voor tamboer- en slagwerkkorpsen. Ze behaalden een eerste prijs met het hoogste aantal punten van de dag. Pie Deliège liet zich ook niet onbetuigd en speelde zijn geliefde ouverture "De slag bij Waterloo". Hij ontving daarvoor de publieksprijs. Onze burgemeester, Smeets, een beetje aangeschoten, vertelde aan iedereen die het maar horen wilde, hoe mooi hij dit gevonden had. Terloops vertelde hij dat hij die dag Abraham had gezien (ik kon mij als 13-jarig jongetje niet voorstellen wie hij nu eigenlijk gezien had). Ook wilde de burgemeester iedereen trakteren, maar daar was zijn vrouw helemaal niet voor. Gezien het grote succes op de eerste wedstrijddag in Voeren werd het korps op kosten van het organiserend comité de tweede zondag met

bussen opgehaald. Iedereen wilde dit korps nog eens zien en horen. Wat het comité niet had verteld, maar wel verwachtte, was dat het tamboerkorps wel eens het hoogste aantal punten van het hele concours zou kunnen krijgen. En zo geschiedde. Vol trots werd die dag bij aankomst in Gronsveld de beker door het dorp gedragen. Het tamboerkorps deed later nog aan concoursen mee in Eijsden, Sint-Geertruid en Oost-Maerland.

In september 1957 werd onder leiding van Pie Deliège begonnen met het opleiden van zes klaroenblazers. Deze trokken voor het eerst mee op tijdens de kleine bronk van 1958 en zo werd het tamboerkorps ineens het tamboer-klaroenkorps. Als 14-jarige meldde ik mij aan als klaroenblazer. Mijn vader, een hele goede muzikant bij de harmonie, werd door veel mensen hier op aangesproken: "Jij met je drie zoons en alle drie bij de schutterij, hoe kan dat nu?" Zijn nuchter antwoord: "De taal van de muziek verstaat iedereen".

Het mooiste moment vond ik (en vind ik nog altijd) de reveille tijdens de Grote Bronk 's morgens om vier uur. Doodse stilte en dan ineens tromgeroffel en klaroengeschal door het dorp, indrukwekkend. Als we goed en wel aan het rondtrekken waren, kwam al snel de eerste stopplaats in zicht. Wis Devue (onder in het dorp) stond altijd klaar met de fles jonge jenever. Het was wel erg vroeg, maar wel gezellig. Deze traditie wordt nog altijd voortgezet, nu door de zoon en de schoondochter van Wis. Aangezien het zondag was en aan de zondagsplicht moest worden voldaan, werd ervoor gezorgd om 7.00 uur in de H. Mis te zijn. De avond-mis op zaterdag was toen nog niet ingevoerd. Men moest nuchter zijn om de H. Communie te mogen ontvangen. Niet iedereen kon aan deze verplichting voldoen, omdat er altijd wel enkele tamboers bleven hangen in café Sport. Men kon dan ook niet meer spreken van nuchter zijn. Na de H. Mis kregen wij een goed verzorgde koffietafel bij Annie van Julien Hayen, zodat we met een volle maag aan de processie konden deelnemen.

Onafhankelijk van de schutterij werd in 1957, gestimuleerd door het succes van het tamboerkorps, een jeugd-trommelkorps opgericht. Een aantal jaren zijn beide korpsen naast elkaar opgetrokken. De schutterij heeft hier veel profijt van gehad, want bijna alle leden van het jeugd-trommelkorps stroomden door naar het tamboer- en klaroenkorps van de schutterij.

1960, Grote Bronk. Het jeugd-trommelkorps. Achter v.l.n.r. Archiel Peters, Pierre Rokx, Jan Rompelberg, Bèr Erckens, ? Kempeners, Ludo Teheux, Michel Hessels, Theo Rompelberg. Midden v.l.n.r. Bert Hollanders, Piet Erckens. Voor v.l.n.r. Henny van Heeswijk, Arie van de Bosch, John Gorissen, Ton Bouchoms.

In 1962 werd onder leiding van Pie Deliège gerepeteerd voor de kleine bronk. De repetitie vond plaats op het voetbalterrein tegenover het café Sport. Plotseling werd afgemarcheerd naar een afgelegen deel van het voetbalterrein. Pie Deliège kwam tussen het korps staan, mompelde wat en sprak opeens: "Zien jullie die drie heren van de schutterij aan de overkant van het terrein staan? Die gaan jullie vragen om bij de harmonie te komen spelen." Even wachtte hij en zei toen heel kordaat: "Ik wist wel wat ik zou doen als men mij die vraag zou stellen." De betreffende heren waren: majoor Bèr Reintjens, secretaris Zjèun Bouchoms en Jean Reintjens, kapitein-adjutant van de majoor en tevens voorzitter van de Harmonie. Er werd afgemarcheerd naar café Sport. Eenmaal binnen aangekomen werd door majoor Reintjens uitvoerig uitgelegd dat samenwerken, zowel door de harmonie als door de schutterij, zeer op prijs werd gesteld. Hij vroeg of de tamboers en klaroenblazers ook lid wilden worden van de harmonie. Dit hield in dat, indien er geen feestelijkheden waren van de schutterij, de tamboers de harmonie konden aanvullen. Met de bronk mocht het tamboerkorps met de schutterij uittrekken. "Wij gaan er vanuit dat jullie hiermee akkoord gaan", sprak majoor Reintjens. Uit

1984 Grote Bronk. Het trommelkorps in de Stationsstraat.

het tamboer- en klaroenkorps kwam echter het voorstel om hierover schriftelijk te stemmen. Toen de stembriefjes waren uitgedeeld, stond een tamboer op en sprak met luide stem: "Ik weet wel wat ik doe!" (de woorden van Pie Deliège). Dat gaf de doorslag: Met 21 tegen 1 ging het tamboer-klaroenkorps niet naar de harmonie. Pie Deliège werd snel als schuldige aangewezen. Zijn "fanfareverleden" speelde hierbij een grote rol. De eerstvolgende repetitie zat hij verslagen aan het buffet voor zich uit te kijken: de secretaris van de schutterij had hem meegedeeld dat van zijn diensten vanaf heden geen gebruik meer zou worden gemaakt. De tamboers waren met stomheid geslagen. Op de vraag of hij toch niet wilde blijven als de leden van het korps hem zouden betalen, antwoordde hij heel enthousiast en met tranen in zijn ogen: "Ik blijf en jullie hoeven niets te betalen". Er werd toch bij elkaar gelegd voor enkele dozen van zijn lievelingssigaren en voor wat donker bier. Na de Grote Bronk van 1964 werd Pie Deliège nooit meer terug gezien. Julien Hayen nam de taak van instructeur en tamboer-maître van hem over en deed dit tot aan zijn afscheid in 1993. Hij werd als tamboer-maître opgevolgd door Pierre Frambach. In 1997 werd Pierre opgevolgd door Jean Meertens die deze taak tot op heden vervult.

Het tamboer-klaroenkorps is gestart in 1956 met 14 leden en nu, 50 jaar later, bestaat het tamboer-klaroenkorps uit 27 tamboers en 12 klaroenblazers. Aangezien we nu met twee instructeurs werken heeft de uüverighèid iedereen die op de wachtlijst staat opgeroepen om te worden opgeleid tot zowel tamboer als tot klaroenblazer. Wij hopen dat zij met de Grote Bronk van 2008 mee kunnen optrekken en dan heeft de schutterij een tamboer-klaroenkorps van ongeveer 45 man.

Het tamboer-klaroenkorps is niet meer weg te denken uit onze schutterij. Een korps met zijn vaak specifieke problemen. Een korps met zijn aparte en altijd terugkerende mooie militaire marsen. Een korps waarvan je de rillingen over de rug lopen als je met de Grote Bronk 's morgens om 4.00 uur het tromgeroffel hoort en de reveille schalt over de velden. Het korps onder leiding van Jean Meertens gaat op 27 en 28 augustus 2006 feesten met heel veel tromgeroffel. Daartoe is een feestcomité in het leven geroepen.

Het trommelkorps van de harmonie bestaat dit jaar 40 jaar. De twee feestelingen willen u graag een keer extra muzikaal verwennen. Samen met de harmonie wordt a.s. bronkdinsdag omstreeks 17.00 uur aangetreden. Er wordt dan ruim een uur gespeeld en 'gerejd', waarna wordt vertrokken naar een volgend café, waar men ook weer ruim een uur verblijft. Zo is er ook op bronkdinsdag 'fèt ién 't duerp'.

Jan Hayen

Wietboulevard nabij Gronsveld/Rijckholt? 490x Neen!!

In de vorige "Grueles" hebben we aangekondigd dat we ons ongenoegen over de mogelijke ontwikkeling van een wietboulevard nabij Gronsveld/Rijckholt kenbaar willen maken, maar dat we uw steun bij deze actie nodig hebben. Deze oproep was niet aan dovemansoren gericht. Maar liefst 490 reacties hebben we ontvangen, waarmee we uiteraard erg blij zijn. Zij bewijzen dat het thema sterk leeft in onze gemeenschap. Velen blijken het eens te zijn met ons standpunt dat een wietboulevard bij Gronsveld/Rijckholt ongewenst is. Wat ons bijzonder is opgevallen, is dat vele reacties verder gingen dan alleen 'neen' tegen de plannen. U gaf ook argumenten en overwegingen. We weten nu zeker dat ons initiatief tegen de wietboulevard nabij Gronsveld/Rijckholt breed gedragen wordt. We hebben inmiddels een brief geschreven aan de gemeenteraden en colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Eijsden en Maastricht. Het meest essentiële van deze brief, die in zijn geheel is terug te vinden op onze website www.grueles.nl, vindt u hieronder. Over het verdere verloop van deze zaak houden wij u op de hoogte. Wij danken u voor uw betrokkenheid en hopen dat u ons actief blijft steunen om te voorkomen dat de wietboulevard er komt.

Uit de brief aan de gemeenten Eijsden en Maastricht:

"We constateren dat Gronsveld in de berichtgeving over de situering van een mogelijke wietboulevard steeds vaker wordt genoemd. Met betrekking tot dit plan lijkt een locatie op de grens tussen de Maastrichtse wijk De Heeg en Gronsveld een voor de politiek serieuze optie. Met een stijgend gevoel van onrust, onbehagen en onbegrip volgen wij deze ontwikkeling. In algemene zin constateren wij, dat de druk op het grensgebied tussen de gemeenten Eijsden en Maastricht alsmaar toeneemt. Een aantal voorbeelden:

- Ontwikkeling industriegebied Maastricht-Eijsden
- Bouwplannen hoteltoren, transferium, wegrestaurant op het terrein van het voormalige provincielager.
- Optie oostelijke ringweg A2 als alternatief voor ondertunneling.
- De ontwikkelingen rond Vinkenslag.
- De mogelijke aanleg van de wietboulevard.

Grueles volgt de bovengenoemde ontwikkelingen al geruime tijd en heeft eerder aangegeven niet gelukkig te zijn met de onevenredige belasting op het gebied ten noorden en noordwesten van Gronsveld. Een duidelijke afbakening tussen stad en heuvelland vinden wij een belangrijk uitgangspunt voor de ruimtelijke ordening. De aantrekkelijkheid van het gehele gebied is daarmee gediend.

Het plan voor de wietboulevard heeft ons aangezet tot een actie. We hebben de inwoners van Gronsveld en Rijckholt en onze overige lezers gevraagd tussen half april en half mei schriftelijk of via onze website www.grueles.nl te reageren op de stelling:

Een wietboulevard bij Gronsveld/Rijckholt is ongewenst.

Het resultaat van de actie laat aan duidelijkheid niets te wensen over. 463 (inmiddels 490, red.) mensen hebben zich tot nu toe de moeite getroost om te reageren en zijn het met ons eens. Dat het beoogde gebied een belangrijke route voor schoolgaande jeugd is, is een veelgenoemd argument.

Vaak werd de adhesie onderbouwd met argumenten."

Geert Caris

Van aal en nog get

Jubileumboom geplant

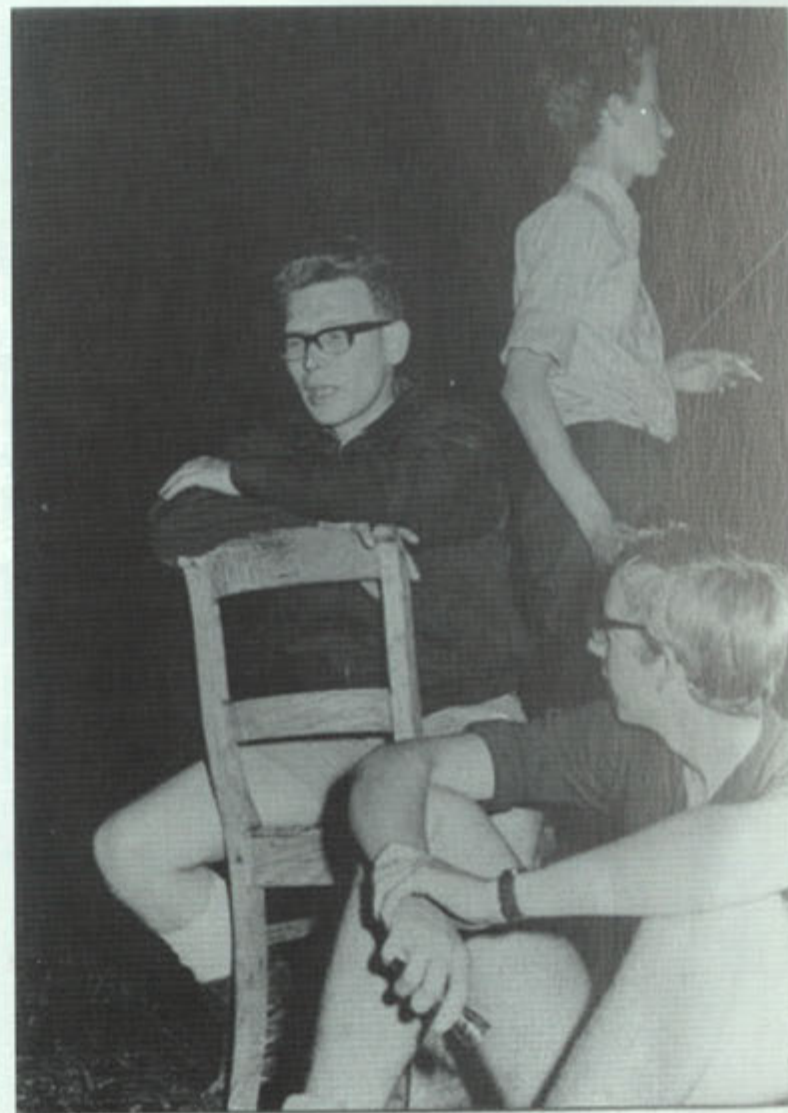
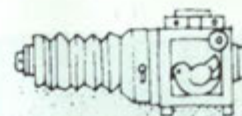
Op zaterdagmiddag 22 april 2006 heeft de voorzitter van Stichting Grueles, Pim van de Weerd, als blijvende herinnering aan het zilveren bestaansfeest van Grueles, een prachtige koningslinde geplant op de hoek van de Hogeweg en de Zeepweg.

De inrichting van deze plek, waar al een wegekruis staat en waar ook bij de bronkprocessie een rustaltaar wordt geplaatst, is gebeurd in goed overleg met de buurtbewoners, die dan ook bij de feestelijke "duep" van de jubileumboom aanwezig waren.

John Gubbels

Foto

Kamp Rowans 1968 Argenteau (B).
V.l.n.r. Kapelaan Jan Thijssen, Lewie Bernards, Jo Bernards.

Achterste rij v.l.n.r. Guus Hayen, Philip Gorissen, Danny Husson, Fons van de Weerdt, Chris Eerlinger, Frank Mommers, Paul Goessens, Harold Hayen, Paul Hanssen, Bert Houben, Gerald Wolfs, Guy Jaspars.
 Midden v.l.n.r. Wiet ten Doeschate, Peter Wolfs, Ronny Brouwers, Henny Hayen, Egon Doyen, Jo Mannens, Pierre Gorissen, Rudy Devue, Joep Heijnen, Ronald van Echtheid, Patrick Weusten.
 Voor v.l.n.r. Guido Martens, Rudy Hessels, Remy Rousch, John Wolfs, Willie Bouchoms, Henny van Heeswijk, Jean Meertens, Lambert Damzo, Theo Rompelberg, Frans Bernards, Jo Didden, Erwin Frambach, Luc Notermans, Eugène Mingels.

25 juli 1943. Rijckholt. Bij gelegenheid van de Eerste Heilige Mis van pater Lazarist Mathieu Louis Scheres. Hij werd op 18 juli 1943 tot priester gewijd. Mathieu Louis Scheres (broer van Jo en Herman Scheres) werd geboren te Neer op 1 mei 1917 en stierf op 10 oktober 1963 te Parijs. We herkennen onder andere: Juliette Schrijnemaekers (Devue), Trinet Macheels (Doyen), Fieneke Doyen (Hessels), Annie Peters (Houben), Nieke Frambach (de Wit), Bertien Bessems (Daemen), Rina Wouters (Mingels), Corrie Caelen (Schrijnemaekers).

1981. Startklaar voor de opschoonactie. V.l.n.r. Marc Smeets, Victor Dassen, Jimmy Choy.

Geziën

De prachtige "koer" van ons laatste periodiek ligt aan de Voerenweg 14, schuin tegenover de Juliana-boom. Jeanne Schneiders en haar man Alfons van der Linden zijn de eigenaren van deze voormalige boerenhoeve. Zij kregen drie kinderen: Jo, Mariëlle en Roger. Op de foto zien we een stuk van de voormalige schuur met stallen die verbouwd zijn tot woning waar Roger nu met zijn gezin woont. In het voorjaar van 1989 werd op nummer 14A de "mèij" geplaatst.

Jeanne en Alfons trouwden op 8 april 1959 en gingen bij de ouders van Jeanne, Fien Schrijnemaekers en Zjêf Schneiders, inwonen. Het pand was toen nog een echte boerderij. Jeanne en Alfons draaiden hierin volop mee.

Nadat Zjêf in 1961 en Fien in 1965 waren overleden, werden Jeanne en Alfons eigenaar van de boerderij. Omdat Alfons reuma had, stopte hij met de boerderij en ging bij het kadaster werken. Zijn reuma verminderde aanzienlijk. Of dit aan zijn nieuwe functie of aan zijn jaarlijkse bezoeken aan de Heilige Evermaris in Rutte bij Tongeren lag, weten we niet.

Fien en Zjêf erfden de boerderij van Anna Ernon en Willem Schrijnemaekers. De huidige woonkamer van Jeanne en Alfons was vroeger de werkkamer van deze Willem die lange tijd burgemeester van de toen nog zelfstandige gemeente Rijckholt was.

13 september 1944 kunnen de gezusters Mia, Lisa, Jeanne en Agnes Schneiders zich nog heel goed herinneren. Toen viel er een fosforbom op de grote schuur waardoor deze in brand vloog. Het halve dorp hielp mee

met blussen. Ook pater Scheres kwam te hulp en krom via een ladder op het dak en zegende het huis. Mia, Lisa, Jeanne en Agnes weten zeker dat pater Scheres het huis heeft gered.

Alleen het dak brandde af, de rest van het huis bleef gespaard.

Bovenstaande knusse binnenplaats is moeilijk te vinden. Veel succes bij uw zoektocht.

Sjef Caris

Rectificaties.

Annie Veltman-Olislagers, de zus van Piet, attendeerde ons op de volgende foutjes in het vorige nummer:

- Piet overleed niet in het voorjaar, maar op 30 juli 2001.
- De familie Pinkaerts-Spronck moet zijn: Pinckaers-Schrijnemaekers.
- Maria Spronck moet zijn Jeannette Spronck.

Zoals al enkele nummers geleden vermeld, mag ik mij kartrekker noemen van de sectie streekmuseum. De sectie bestaat verder uit acht medewerkers die met groot enthousiasme elke donderdagochtend bij elkaar komen in de loodsen aan de Oosterbroekweg in Gronsveld. Daar worden zoals bekend voorwerpen verzameld, gerestaureerd en opgeslagen. Voor belangstellenden worden rondleidingen gegeven en geïnteresseerden kunnen voorwerpen uit het museum lenen. De medewerkers bepalen voor het grootste deel zelf wat er wekelijks gebeurt. Incidenteel wordt gewerkt aan opdrachten van buitenaf. Mijn taak bestaat niet zozeer uit de "dagelijkse bedrijfsvoering" maar meer uit het onderhouden van contacten met het bestuur en met de overheid over onderwerpen als subsidie en huisvesting.

In het museum is de afgelopen jaren hard gewerkt. Na het opknappen van de koninginnewagen werd veel tijd besteed aan het repareren van voorwerpen en apparaten, die nodig waren voor het openluchtspel "Kên d'r hön nog", dat Grueles gespeeld heeft bij gelegenheid van het 25-jarig bestaansfeest in september 2005. Daarna werd het relatief rustig, maar schijn bedriegt. Enkele maanden geleden kreeg de sectie streekmuseum een antieke bolderwagen aangeboden. Deze wagen zakte bij binnenkomst al helemaal in elkaar. Het hout van de wagen en van de spaakwielen was helemaal vermolmd. De 'rèipe', navens en assen waren nog net goed genoeg om mee te geven aan de oud-ijzerhandelaar (die toevaldig heel dicht in de buurt zit). Normaal gesproken zou dat einde project betekenen. Bij de sectie streekmuseum echter niet. Daar is een probleem juist een uitdaging en met enthousiasme en vakkennis werd een geheel nieuwe kar gemaakt volgens het oorspronkelijke model. Vooral het reproduceren van de originele spaakwielen is een werk geweest waar heel wat uren in zijn gaan zitten. Ook al is de kar nieuw; zij vormt toch een pronkstuk in het kleine museum van Grueles. Zo blijven beelden uit het verleden voor het nageslacht bewaard.

Enkele medewerkers met de nieuwe bolderwagen. V.l.n.r. Jean Brouwers, Math Damzo en Theo Ophey.

Eén van de spaakwielen in detail.

Wat maog 't ziën ?

Dat het niet zo gemakkelijk is om oude gebruiksvoorwerpen te duiden, blijkt wel uit het feit dat de afbeelding van twee nummers geleden achteraf geen coupeertang bleek te zijn, maar een hulpmiddel om de mond van een paard open te houden bij het behandelen van tand- of mondproblemen. Het voorwerp uit het vorige nummer is een deel van een veerbalans. Door samendrukken van de veer werd het gewicht aangegeven. In het dialect noemen we dit een "pungel" of een "peundel".

Omdat hierop geen enkele reactie is binnengekomen, hebben we een ander soort prijsvraag bedacht waarbij u voor het oplossen gebruik kunt maken van de 'Groéselder Diksjenèr', die ook op internet te raadplegen is (www.woordenboek.gronsveld.com).

Op onderstaande afbeelding ziet u een voorwerp. Gevraagd wordt naar een spreekwoord of uitdrukking uit het Gronsvelds waarin dit voorwerp voorkomt. Kijken of dit wél reacties losmaakt. Onder de juiste oplossingen wordt een toepasselijk presentje verloot. U kunt schriftelijk reageren: Rijksweg 57, 6247 AB Gronsveld

Frans van de Weerd

Kên d'r hön nog

Nêt van de Weerd (van Door) en Zjeng Wolfs (van de Snyder)

Zjeng Wolfs werd geboren in Eijsden op 27 april 1910. Zijn ouders waren Hubert Wolfs (geboren 15 februari 1882 en overleden 6 maart 1950) en Hubertina Teheux (geboren 15 november 1884 en overleden 23 januari 1976). Hun huis, waar ook een naaiatelier was gevestigd, lag aan de Breusterstraat in Eijsden. Zijn vader was een gerenommeerd kleermaker waar gemiddeld zo'n acht personen aan het werk waren. In Eijsden was het regel dat elke man minstens een keer per jaar een maatkostuum aanschafte. Er werd overigens ook dames- en kindermode vervaardigd. Zjeng voelde echter niets voor dit vak. Na de lagere school in Eijsden ging hij nog een of twee jaar naar het college Saint Hadelin in Visé. Niet op de laatste plaats om Frans te leren. Als men hier een eigen zaak wilde beginnen was tweetaligheid een must. In de betere kringen van Maastricht maar ook in Eijsden werd Frans gesproken. Dat was chique. Zjeng wilde slager worden en begon als leerling bij slagerij Wevers in Maastricht en later ook nog bij onder andere slagerij Reijnders aan de Grote Gracht. In 1930 werd hij opgeroepen voor militaire dienst. Door zijn

1930. De kinderen van Door en Nêt van de Weerdt-Dassen (behalve Miet en Math). V.l.n.r. Frans, Jean, Nêt, Trúij Roosen (kinderjuffrouw), Zjêf, Door.

slagersverleden werd hij tot kok gebombardeerd. Dit vak zou een bepalende rol in zijn latere leven krijgen. Zjeng was sportief en ook de wil om te winnen was ruimschoots aanwezig. Eerst was hij enkele jaren wielrenner wat toen (1926) nog niet veel voorstelde. Hij reed wat kermiskoersen in de beide Limburgen en in de streek van Luik. Later ging Zjeng voetballen. Eerst in Eijsden maar omdat daar nog geen officiële voetbalclub was, ging hij naar Gronsveld. Samen met zijn broer Lambert speelde hij jaren bij GSV, 'op de wej bié Veüs Houben'. Hier leerde hij zijn toekomstige bruid Nêt van de Weerdt kennen. Zij was een van de weinige vrouwen die altijd bij de wedstrijden van GSV aanwezig was. Dat kwam omdat twee van haar broers, Zjêf en Jean, tot de vaste selectie van GSV behoorden. Nêt was geboren op 22 december 1912 in Rijckholt, hoewel haar ouders (Door van de Weerdt en Nêt Dassen) in Gronsveld boven de bakkerij woonden, nu Rijksweg 162. Dat kwam zo. Op 18 december onder de "Gulden Mis" was er brand uitgebroken in de bakkerij. Omdat de trap in brand stond werd de hoogzwangere moeder van Nêt met lakens via een raam aan de voorkant uit het brandende huis gehaald. Zij werd bij familie in Rijckholt ondergebracht waar vier dagen later Nêt geboren werd.

Na de lagere school in Gronsveld kwam zij in het internaat van de nonnen in Cadier en Keer. Een reden was zeker dat het klooster de beste klant van haar vader was. Nêt kon echter niet aarden en werd ziek van heimwee, doodziek tenslotte. Haar moeder kon het niet langer aanzien en Nêt werd, zeer tegen de zin van de nonnen, mee naar huis genomen. Na enkele maanden was ze genoeg hersteld voor de volgende uitzending. Zij werd nu "op wissel" gestuurd naar Richelle onder andere om de Franse taal te leren. Zij woonde en werkte hier bij de familie Pinckaers die een bakkerij met winkel had. Na wat aanloopproblemen, er werd immers uitsluitend Frans (Waals) gesproken, ging Nêt zich hier toch thuis voelen. Zij bloeide op en na ruim een jaar in Richelle beheerste ze het Frans, zowel mondeling als schriftelijk. Ze was nu klaar om thuis te gaan werken. Als oudste dochter in een gezin van zeven kinderen, met bakkerij en winkel was er genoeg te doen. Toen de ongeveer 20-jarige Nêt met haar oudere broer Door met het paard en de broodkar onderweg was naar Eijsden, vond ze bijna de dood. Op de Rijksweg voor Rijckholt was men bezig een grote boom om te hakken. Hoewel de boom al wankelde, probeerde Door nog snel voorbij te komen. Te laat. De zware boom viel vol op de achterkant van de broodkar die verpletterd werd. Het paard was door de klap op een zij terecht gekomen en trapte in paniek wild om

1924. Groete kemunie: Frans en Nêt.

1927. Nêt.

1927. Wielrenners aan de grens bij Withuis. 3^e van links: Zjeng. Naast hem met bolhoed en pijp zijn soigneur.

1928. Zjeng, 4^e van rechts, slagersleerling in Maastricht.

1930. Zjeng als kok in militaire dienst.

Zjeng, achter 5^e van links, in een onbekend voetbalelftal.

zich heen waarbij Nêt meerdere malen werd geraakt. Zij werd in bewusteloze toestand op een ladder gelegd en terug naar huis gedragen. Gelukkig vielen de verwondingen mee en Nêt herstelde volledig. Na haar eerste ontmoeting met Zjeng bij GSV zagen ze elkaar regelmatig en kregen ze verkering. Tijdens de mobilisatie in november 1939 werd Zjeng opgeroepen voor militaire dienst en als kok aangesteld op de militaire vliegbasis Ockenburg in Monster bij Den Haag. In de nacht van 9 op 10 mei 1940 werd het kamp totaal onverwacht aangevallen door Duitse vliegtuigen. Het rustige Ockenburg veranderde in een ware hel. De hele nacht gingen de beschietingen en bombardementen door. De paniek en het gekerm van de gewonden maakten op Zjeng een verpletterende indruk. Bij het aanbreken van de dag was de basis totaal verwoest. Van de 96 militairen die op de basis aanwezig waren, waren er 24 gesneuveld en 18 ernstig gewond. Zjeng kwam met de schrik vrij maar toch, de spanning en de verschrikkingen die hij om zich heen had gezien, hadden hem heel diep geraakt. Enkele dagen later kreeg hij een hartaanval. Zjeng kwam terug naar Eijsden. Drie maanden voor het begin van de oorlog, op carnavalsmaandag 5 februari 1940 waren Zjeng en Nêt ge-

1944. Nêt en Zjeng met v.l.n.r. Bertie, Tiny, Wallie en Rina.

Bruiloft Miet met Louis Neven. V.l.n.r. ouders van Louis, Zjeng, Nêt, Annie, Frans.

trouwd. Ze gingen inwonen bij de ouders van Zjeng boven het atelier. Zjeng ging werken als kok. Verder deed hij huisslachteningen, meestal illegaal, en er werd betaald in natura. Ook hield hij zich bezig met het, ook al illegaal, stoken van jenever. Daarnaast werkte hij bij boeren, hielp bij het rooien en het met paard wegslepen van bomen onder andere nabij Navagne. Op 23 augustus 1941 werd hun eerste kind Rina geboren. Op 10 november 1942 is er het plotselinge overlijden van Cieleke, de vrouw van haar broer Door, bij de geboorte van haar vijfde kind. Er moest meteen opvang gevonden worden voor de vijf kinderen. Na spoedberaad binnen de familie werden de kinderen verdeeld. Nêt, hoewel zelf zeven maanden zwanger van haar tweede kind, was direct bereid om een kind in haar gezin op te nemen. Ik, Wallie, de schrijver van dit artikel, anderhalf jaar oud, werd meteen meegenomen naar Eijsden waar ik drie en een half jaar bleef. Een periode waaraan ik overigens alleen maar goede herinneringen bewaar en waarin ik nooit gemerkt heb dat ik er eigenlijk niet bij hoorde. Voor Zjeng en Nêt moet het niet gemakkelijk zijn geweest. Het was oorlog, gebrek aan bijna alles, en dan met twee, bijna drie kinderen bij je ouders inwonen. Op de dag van de begrafenis van Cieleke kreeg Nêt een acute blindedarmontsteking en werd met spoed naar het ziekenhuis gebracht om

1944. Voor de winkel van bakkerij Van de Weerd, 1° Heilige Communie van Mieke. V.l.n.r. Wallie van de Weerd, Theo van de Weerd, Rina van de Weerd, Mieke van de Weerd, Rina, Nêt, Tiny.

geopereerd te worden. Vanwege haar ver gevorderde zwangerschap mocht zij geen verdoving krijgen. Terwijl zij bij volle bewustzijn was, werd haar blindedarm verwijderd. Hoewel Nêt niet kleinzerig was, heeft ze geschreeuwd van de pijn. Twee maanden later werd Tiny geboren, gezond en wel. Nêt en Zjeng kregen nog vier kinderen: Bertie (1944), Theo (1946), Francien (1947) en Odile (1952).

Na de oorlog werkte Zjeng als kok in gezellenhuizen voor Poolse mijnwerkers in Simpelveld en Brunssum. In verband met zijn zwakke hart was hij gestopt met voetballen en was hij scheidsrechter geworden. In 1947 kreeg hij tijdens een voetbalwedstrijd op Sint-Pieter zijn eerste ernstige hartaanval. Hij wist nu dat hij het rustiger aan moest gaan doen, maar hij had toch nog een grote wens: een eigen huis bouwen. In 1951 werd begonnen met de bouw op een stuk grond van Nêts vader, slechts 100 meter van haar ouderlijk huis. In 1952 kwamen ze met hun zes kinderen in het nieuwe huis (thans Rijksweg 148) wonen. De ouders van Nêt kwamen bij hen inwonen omdat zij de bakkerij aan hun oudste zoon Door hadden overgedaan. Zjeng voelde zijn gezondheid achteruitgaan en maakte zich zorgen. Hoe moest het met zijn gezin als hem iets over-

1950. Onderweg van Eijsden naar Gronsveld. V.l.n.r. Bertie, Rina, Tiny, Nêt, Francien, Theo.

kwam? Hij wilde thuis een frituur beginnen, zodat Nêt, als hij er niet meer was, niet buitenshuis hoefde te gaan werken. Ze moest bij de kinderen kunnen blijven. In Gronsveld een frituur beginnen leek een dwaze gedachte, een frituur was er alleen in de stad. Zelfs in Eijsden dat veel groter was, bestond nog geen frituur. Moeder de vrouw kookte immers iedere dag en zou zich schamen als haar kinderen met een zak frites op straat zouden lopen. Maar dat zou gaan veranderen. Met twee

1951. Achter het huis in Eijsden. Zjeng en Nêt met v.l.n.r. Theo, Francien, Rina, Bertie, Tiny.

1969. Nêt in haar eigen café met haar eerste kleinkind Karina Schrijnemaekers (van Tiny).

Wat begon met twee gasbranders...

eenvoudige frituurpannen en twee branders die op een fles gas waren aangesloten, werden er in hun eigen keukentje frieten gebakken. Op een zondagavond om 5 uur werden de eerste zakken frieten door het raampje van de keuken verkocht. De prijs was 25 cent, inclusief mosterd. Mayonaise was 5 cent extra. De eerste dag was bemoedigend. De vraag was nu: Komen de klanten ook nog terug? Nou, dat deden ze. En na enkele weken was het niet alleen op zondag maar ook op vrijdag en zaterdag geopend; het liep als een tierelier. Toch nog onverwacht kreeg Zjeng zijn fatale hartaanval en stierf in de armen van Nêt op 21 december 1953, zijn gezin vertwijfeld achterlatend. Na een korte periode van rouw, stroopte Nêt de mouwen weer op. Er moest brood op de plank komen. Met hulp van haar eigenlijk nog te jonge kinderen en in het begin ook nog van familie, lukte het haar met heel hard werken een geweldige zaak op te bouwen. Een vrouw die respect verdient; een geweldige moeder, ook voor mij. Op 5 mei 1955 hertrouwde Nêt met Pierre Vliegen uit Cadier en Keer (zie Grueles 2002, nr. 4). Op 27 juni 1956 werd hun zoon Jean geboren. Nêt overleefde ook haar tweede man en overleed op 16 oktober 1994.

Wallie van de Weerd

Rectificaties en aanvullingen

Bijschrift bij de foto op pagina 33. Nêr moet zijn Marie en Liza moet zijn Lieske.

Bijschrift bij de onderste foto op pagina 42. Judith Vinken moet zijn Margot Spronck.

Bij de bovenste foto op pagina 43 van het vorige nummer.

V.l.n.r. eerste vraagteken is Leo Cilissen, tweede vraagteken is Geel Joskin.

Copyright Stichting Grueles.

Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld. tel. 043 - 4082880. Internet: www.grueles.nl

Abonnementen-administratie: Rijksweg 86 A, 6247 AK Gronsveld. tel. 043 - 4081662.

U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door € 12 over te maken op Rabobank Gronsveld, rek.nr. 11.75.15.000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers € 4,-.

